

Om plejebørn (før ca. 1933)

Indledning

Allerede fra gammel tid har den danske stat ført et vist tilsyn med børnenes opdragelse i moralsk og legemlig henseende og draget særlig omsorg for forbryderiske, forsømte og forladte børn.

Tilsynet med børnene, hvis forældre fik fattighjælp, førtes af fattigvæsenet, der fjernede en del børn fra dårlige hjem og anbragte dem i plejehjem eller om fornødent i opdragelseshjem.

Om plejehjemmene blev det ved en lov af 1888 bestemt, at ingen måtte modtage et barn under 14 år i pleje for betaling uden først at have indhentet kommunalbestyrelsens tilladelse. Et vist tilsyn med plejehjemmenes standard var dog allerede etableret gennem "Præmieselskabet for Plejemødre", som i Odense blev stiftet i 1884.

Forholdene for plejebørnene var dog ofte ikke tilfredsstillende, hvad der førte til vedtagelse i 1905 af en lov om behandling af forbryderiske og forsømte børn, i reglen kaldet børneloven, hvorved der blev indført en såkaldt værgerådsinstitution.

Børneloven blev afløst af Værgerådsloven af 1922, hvor de stedlige værgeråd fik tillagt bestemmelsesretten med hensyn til anbringelsesmåde og anbringelsessted for de børn, der blev fjernet fra hjemmet.

Denne ordning var gældende indtil værgerådene blev afløst af børneværnsudvalg ved socialreformen af 1933.

Administrationen af den omtalte praksis og lovgivning har efterladt arkiver, hvorfra man kan hente oplysninger - ofte ganske udførlige og spændende - om plejebørnene (og tildels også om plejeforældrene).

Register.

For plejebørn under Odense Kommunes fattigvæsen findes et register dækkende små 2.000 plejebørn, født mellem 1851 og 1933.

Registeret, der er sorteret på efternavn, indeholder foruden dette: a) fornavne, b) sagnr. (Plb.nr.) og c) fødselsdato.

For personer, der findes i registret, søges yderligere oplysninger i:

Hovedbøger over plejebørn.

Der er tale om syv protokoller med følgende indhold:

1876 - 1887, nr. 238 - 493 (gl. Plb. bog)
1876 - 1890, nr. 245 - 605 (ny Plb. bog)
1891 - 1902, nr. 606 - 862
1902 - 1912, nr. 863 - 1127
ca. 1911 - 1920, nr. 1128 - 1450
ca. 1920 - 1930, nr. 1451 - 1783
ca. 1929 - 1933, nr. N1 - N189

OBS! De ældste sager for plejebørn (Plb. nr. 2 - 237 inkl.) findes ikke indført i bevaret protokol, men findes alene i dokumenterne, som findes direkte fra det ovennævnte register.

Hovedbøgerne indeholder for hvert plejebarn (i Plb.nr. orden) en dobbeltside med bl. a. oplysninger om identitet, optagelsestidspunkt og -årsag, andre slægtninge, regnskab over indtægt og udgift samt henvisninger.

Henvisninger kan være:

- a) "St.Bog" + romertal + (side)nummer.
- b) Stort bogstav + (side)nummer.
- c) J.No. (anført ved moder eller fader - samme nummer for 3 søskende)

ad. a): Stambog (Odense Kommunes Sociale Forvaltning) indeholder en dobbeltside pr. person, der har modtaget understøttelse af socialvæsenet, herunder også plejebørn. I stambogen specificeres udgifter til beklædning, men bortset herfra indeholder den ikke yderligere oplysninger vedrørende plejebørnene.

ad. b): Denne henvisning går på "Hovedbog" for Odense Kommunes Sociale Forvaltning. Bogstav- vet refererer til efternavn på den person, for hvem hovedbogen - på den anførte side - rummer regnskab over tilbagebetalingspligtige ydelser fra socialforvaltningen til den pågældende person eller dennes børn under fattigforsorg. Her genfindes beløbene fra "Stambogen" overført via "Hovedbog over plejebørn", men herudover kun oplysninger om tilbagebetalingen.

ad c): Jno. refererer til "Ekspeditionsjournal for fattigvæsenet" (1869-1884). Journalnummeret oprettedes ved en persons første kontakt med fattigvæsenet og fulgte vedkommende ved eventuelle senere sagsbehandlinger. I relation til plejebørnene er det, som antydnet ovenfor, den ene af eller begge forældrene, der har Jno. Der er ikke navneregister til journalen. Dokumenter til de heri journaliserede sager findes i "Fattigsager".

Hovedbøgerne vil fx. Også kunne have notater om ekspeditioner til og fra Værgerådet. I disse tilfælde vil Værgerådets behandling og beslutninger fremgå af dets forhandlingsprotokol, som findes for årene 1905 - 1933.

Forhandlingsprotokollerne har bagest et register (inkl. Jnr.) Over børnene, der henviser til de sider i protokollen, hvor sagen er omtalt.

Dokumenter til plejebørnsager.

(14 pk: Fattigkommissionens sager vedr. plejebørn - uden år, men med Plb.nr. [2 - 550])

Heri findes i et omslag pr. plejebarn mange interessante dokumenter - tildels forskellige fra sag til sag - såsom attester, kontrakter, bidragsresolutioner, lægeerklæringer, skoleudtalelser, politirapporter, korrespondance om/til/fra plejebarnet selv eller plejeforældrene.

For Plb.nr. 2 - 237 inkl. findes oplysninger kun her.